www.turkishstudies.net/turkishstudies

Turkish Studies

eISSN: 1308-2140

Research Article / Araştırma Makalesi

Türkiye’de Üniversite Senfoni Orkestraları ve Konser Repertuvarları *

University Symphony Orchestras and Concert Repertoire In Turkey

Bahar Aydın Almaç** - Özlem Belkis*** - Ebru Güney Canbey****

Abstract: Universities are institutions that support not only technological and scientific, but also the production of socio-cultural values, and contribute to social innovation with the creative activities they organize. In this context, universities organize productions in various fields of art and open them to society. It is seen that symphony orchestras of some universities have an important role in this context. The aim of this study was to examine the Turkey concert repertoire of the symphony orchestra of the university is to make a situation analysis in this context. In the study, the years when Bilkent, Hacettepe and Dokuz Eylül symphony orchestras gave the most concerts were examined, and the works in the concert repertoire were examined with a comparative approach with qualitative and quantitative data. The number of concerts of the orchestras, the number and type of works performed in these concerts, guest soloists or conductors, and the tours made were examined. According to the results of the study, it was seen that the works of foreign composers were predominant in the programs of all orchestras, and the works of Turkish composers were mostly included in the works performed for the first time. It has been observed that mostly piano and violin are prominent in solo instruments, as well as singing / vocal pieces. It is also noteworthy that the masterclasses or lessons that the university symphony orchestras host with soloist artists during the concert week contribute to education.

Structured Abstract: In the last twenty years, universities have been defined, not only by their technological and scientific attributes, but also by their social and innovative effects. In other words, universities have a major duty to contribute to the sociocultural and economic life of their region at macro and micro level, as well as organizing, supporting, expanding cultural and artistic activities. Supporting art productions such as theatre communities, festivals, orchestras, exhibition halls and museums are among the critical priorities for most of the universities. Performing symphonic music in the field of musical art is among these art productions.

* Bu çalışma Dokuz Eylül Üniversitesi BAP Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen 2018.KB.SOS.015 numaralı “Dokuz Eylül Üniversitesi Senfoni Orkestrası’nın (DESO) Kurumsal Tarihinin ve Tanınırlığının Araştırılması, Marka Değerinin Güçlendirilmesi İçin Çözümler Geliştirilmesi ve Uygulanması” başlıklı proje kapsamında üretilmiştir.

** Öğr. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bilimleri Bölümü,

Lect. Dr., Dokuz Eylul University, Faculty of Fine Arts, Musicology Department,

ORCID 0000-0002-2392-8317

bahar.aydin@deu.edu.tr

*** Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Sahne Sanatları Bölümü,

Assoc. Prof., Dokuz Eylul University, Performing Arts Department,

ORCID 0000-0001-6124-3506

ozlem.belkis@deu.edu.tr

**** Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzik Bölümü,

Prof., Dokuz Eylul University State Conservatory, Music Department

ORCID 0000-0002-4469-8119

ebru.guner@deu.edu.tr

Cite as/ Atıf: Aydın Almaç, B., Belkis, Ö. & Canbey, E. G. (2021). Türkiye’de üniversite senfoni orkestraları ve konser repertuvarları. *Turkish Studies*, 16(3), 827-843. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.51374>

Received/Geliş: 11 May/Mayıs 2021

Accepted/Kabul: 20 June/Haziran 2021

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 25 June/Haziran 2021

CC BY-NC 4.0

The purpose of this study is to examine the concert repertoires of the symphony orchestras of Turkish universities and construct a situation analysis within this context. The symphony orchestras of Bilkent University, Hacettepe University, and Dokuz Eylül University are selected as the focus study group and the review is limited to a total of two years range which the two years at each university is selected taking into consideration on the highest number of concerts performed consecutively at any given two-year interval.

This research is a descriptive one, aimed at achieving a status assessment. When the available archives of the orchestras that make up the focus study group are examined, it is seen that their repertoires cover the years 2004-2018. However, since these orchestras do not have records or archives for all the years in range, their repertoires were examined only through the available data (294). The archives were accessed via websites, e-mail exchanges, telephone conversations, and concert programs. The data obtained from the research were examined and categorized by content analysis.

According to the results of the study, Bilkent Symphony Orchestra (BSO) performed a total of 269 works in 75 concerts between 2018 and 2020, of which 141 were symphonic works, 52 were concertos, 41 were solo instruments/vocals and orchestral works, 24 were chamber orchestral works, 9 were opera works, and 2 were chorus/vocal works. Dokuz Eylül University Symphony Orchestra (DESO) performed 110 works in 45 concerts between 2004 and 2006, 40 of which were symphonic works, 37 were concertos, 18 were chamber orchestra works, 13 were solo instruments/vocals and orchestral works, and 2 were chorus/vocal works. Within the selected range of years, it is observed that opera works were not included in DESO's repertoire. Hacettepe Symphony Orchestra (HSO) performed 55 works in 19 concerts between 2015 and 2017, 16 of which were opera works, 13 were symphonic works, 12 were concertos, 12 were chamber orchestra works and 2 were solo instruments/vocals and orchestral works. Within the selected range of years, it was observed that no chorus/vocal works were found in HSO's repertoire.

When the concert repertoires of orchestras are examined, it is seen that symphonic works and concertos are predominant in the repertoires of DESO and BSO. It is also observed that the number of solo instruments/vocals and orchestras and chamber orchestra works are more than chorus/vocal works and operas. In the repertoire of the HSO, it is seen that the opera works are given more opportunity than the symphonic works.

When the distribution of domestic and foreign works among the repertoires of orchestras is examined; DESO's repertoire shows that 28 works (25.45%) belong to Turkish composers, while 82 works (74.54%) belong to foreign composers. In BSO's repertoire, this ratio consists of 22 (8.17%) Turkish composer works and 247 (91.8%) works by foreign composers. In HSO's repertoire, this ratio consists of 11 (20%) works by Turkish composers, and 44 (80%) by foreign composers.

Looking at the overall results, it is seen that the works of foreign composers are predominant within the programs of all orchestras. Due to the structure of the orchestras and the fact that number of Turkish composed works are much less than the number of works composed by foreigners in general, the proportions are expected to be in favor of the foreign works. At the same time, it is evident that the orchestras aim to include Turkish works in their repertoire and the current ratios do support this. When the premiered voiced works are considered, it is seen that the works of Turkish composers are included. However, considering the total number of works within the repertoires, it is seen that the works of Turkish composers are few. Şen and other resources (2019; 81) state that new arrangements are needed in this field, especially due to the newly appeared interest in performing polyphonic arrangements of works originating from Turkish music, and for this purpose, educators and composers should be supported for the orchestration of Turkish music works.

It is crucial for university symphony orchestras to work with conductors and soloists from different countries as this practice supports cultural interaction and creates a communication network for artist candidates within its universal dimension. Moreover, local, and foreign guest artists contribute to art education by sharing their knowledge and experiences with students under the patronage of the universities. Soloist artists contribute by conducting masterclasses or by teaching at the university during the concert week. This set-up also makes it possible for students to participate actively in rehearsals, that take place on university grounds, as an audience or a performer. In this environment, as students interact with soloist artists, they are provided with practical training opportunities and an environment like an internship setting. University symphony orchestras provide those students attending only orchestra classes in school with the opportunity to meet, interact and even

accompany and make music together with conductors and soloists, who would not have the opportunity otherwise.

Keywords: music, symphony, university symphony orchestra, concert repertoire, Dokuz Eylül University Symphony Orchestra, Hacettepe Symphony Orchestra, Bilkent Symphony Orchestra.

Öz: Üniversiteler sadece teknolojik ve bilimsel değil, toplumsal ve kültürel değerlerin üretilmesine de destek olan, organize ettikleri sanatsal ve yaratıcı faaliyetlerle sosyal inovasyona katkı sunan kurumlardır. Bu bağlamda üniversiteler sanatın çok çeşitli alanlarında yapımlar, üretimler organize eder, topluma sunarlar. Bazı üniversitelerin bünyelerinde bulunan senfoni orkestralarının bu bağlamda önemli bir rol üstlendiği de görülmektedir. Bu çalışma, Türkiye üniversitelerinin senfoni orkestralarının konser repertuvarlarını incelemeyi, bu bağlamda bir durum analizi yapmayı amaçlamaktadır. Çalışmamız kapsamında Bilkent Üniversitesi Senfoni Orkestrası (BSO), Hacettepe Üniversitesi Senfoni Orkestrası (HSO) ve Dokuz Eylül Üniversitesi Senfoni Orkestrası’nın (DESO) en çok konser verdikleri yıllar ele alınmış, konser repertuvarlarındaki eserler nitelik ve niceliksel veriler ile karşılaştırmalı bir yaklaşımla incelenerek sunulmuştur. Orkestraların konser sayıları, bu konserlerde icra edilen eserlerin sayıları, bestecileri, eser türleri, solist olarak yer alan çalgılar, konuk solist ya da şefler, yapılan turneler incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarında, üniversite orkestralarının tamamının konser programlarında yabancı bestecilerin eserlerinin ağırlıkta olmasına karşılık ilk seslendirmesi yapılan eserlerde ise Türk bestecilerin eserlerinin ağırlıklı olarak yer aldığı görülmüştür. Solo çalgılarda çoğunlukla piyano ve kemanın öne çıktığı, bunun yanında vokal eserlerinin de yer aldığı görülmüştür. Üniversite senfoni orkestralarının ağırladıkları solist sanatçılarla konserin gerçekleşeceği hafta yaptıkları masterclass ya da derslerin, eğitime büyük katkı sağladığı da özel olarak dikkati çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: müzik, senfoni, üniversite senfoni orkestrası, konser repertuarı, Dokuz Eylül Üniversitesi Senfoni Orkestrası, Hacettepe Üniversitesi Senfoni Orkestrası, Bilkent Üniversitesi Senfoni Orkestrası

Giriş

Üniversiteler sadece bilim üreten kurumlar değildir. Bulundukları bölgenin sosyo-kültürel ve ekonomik yaşantısına katkıda bulunan, yönlendiren, kendisini geliştirdiği gibi makro ve mikro düzeyde çevresini de geliştiren kurumlardır. Küresel bağlamda Birleşmiş Milletler, bölgesel bağlamda Avrupa Birliği ve bunlara bağlı kuruluşlar da son yirmi yıl içinde üniversitelerin rolünü tanımlarken teknolojik ve bilimsel özellikleri yanında sosyal faydalar ve inovatif etkilerine de vurgu yapmaktadırlar (Erdem, 2005, 2013). İnovasyon bugün hem teknolojik hem de sosyal boyutlarıyla tanımlanan (Minulescu, 2015, Mulgan, 2006; Ionescu, 2015) ve üniversitelerin değerlendirilmesinde öne çıkan bir kavramdır. İnovasyon ile yaratıcılık arasında kurulan doğru orantılı ilişki ve yeteneğin yaratıcı bir toplumun temeli olduğu düşüncesi burada önemlidir. Araştırmalar toplumsal yaratıcılığı geliştirmek için kültürel ve sanatsal faaliyetlere gereksinim olduğunu (Yusuf, 2009), farklılıkların ve yaratıcılığın keşfinin inovasyon dinamiklerini geliştirdiğini (Andrew, 2015); bunları sağlamak için de teknoloji merkezli tasarım ve yaşam anlayışı yanında kültürel ve sanatsal yaratıcılığın etkin olduğu formların yaygınlaştırılması gerektiğini (Emilson, 2015) göstermektedir. Tüm bunlardan hareketle kültür ve sanat faaliyetleri düzenlemek, desteklemek ve yaygınlaştırmak üzere üniversitelere büyük görevler düşmektedir.

Türkiye’de ve dünyada sanatın çeşitli alanlarında faaliyet gösteren üniversite birimleri bulunmaktadır. Tiyatro toplulukları, festivaller, orkestralar, sergi salonları ve müzeler gibi sanat üretimlerini desteklemek, çoğu üniversite için kritik öncelikler arasındadır. Müzik sanatı alanında senfonik müzik performansı gerçekleştirmek de bunlardan biridir. Denver Üniversitesi Lamont Senfoni Orkestrası, Yale Senfoni Orkestrası, Juilliard Orkestrası, Western Michigan Üniversitesi Senfoni Orkestrası, Stanford Senfoni Orkestrası, Güney California Üniversitesi Thornton Senfoni Orkestrası, Chicago Üniversitesi Senfoni Orkestrası, Florida Üniversitesi Senfoni Orkestrası Amerika Birleşik Devletleri üniversitelerinin önde gelen orkestralarıdır. Avrupa’da da çok önemli

ve geniş dinleyici kitleleri olan üniversite senfoni orkestraları vardır ve bunlar Avrupa Üniversite Orkestraları Birliği başlığı altında bir iletişim ve iş birliği ağı içinde çalışmalarını sürdürmektedirler (ENUO, 2021). Türkiye üniversitelerinde ise müzik eğitimi bölümleri, konservatuvar veya güzel sanatlar fakülteleriyle bağlantılı oda orkestraları ya da senfoni orkestraları bulunmaktadır. Türkiye’de yedi üniversitenin senfoni orkestrası vardır.

Sanayi devrimiyle birlikte çalgılarda gerçekleşen yapısal gelişmeler, bestecilerin teknik ve müzikal kapasitesini etkilemiş, böylece gelişen çalgılara eserlerde yer verilmiş, günümüz senfonik orkestrası bu şekilde bugünkü haline kavuşmuştur. Temel olarak materyalleri ve türleri açısından tahta üflemeli, bakır üflemeli, telli, vurmali ve yaylı çalgılar adı altında gruplanan senfoni orkestrası, sayısal olarak yüz kişiye yakın müzisyenden oluşan çok sesli müziğin çeşitli formlarını içeren en kapsamlı ifade aracıdır. Senfoni orkestrası, kütsel ve çeşitlilik içeren yapısı bakımından hem sanat yönetimi hem de idari olarak karmaşık bir organizasyondur. Senfoni orkestralarının yönetsel biçimleri bir yandan orkestranın bulunduğu ülkenin genel sanat yönetim anlayışına, öte yandan kültür tarihi ve kültür politikasına bağlıdır. Bozkurt (1983) Türkiye, İsviçre ve Fransa’daki senfoni orkestralarını incelediği çalışmada bu orkestraların şu beş grupta incelenebileceğini ortaya koymuştur: müzisyenler tarafından kurulan dernek orkestraları, özerk kamu kuruluşlarına bağlı orkestralar, dernek-yerel yönetim iş birliğine dayalı orkestralar, yerel yönetim-merkezi yönetim iş birliğine dayalı orkestralar, doğrudan merkezi yönetime bağlı orkestralar.

Türkiye’deki üniversitelerin senfoni orkestralarının ise şu iki grupta incelenebileceği görülmektedir: Konservatuvara bağlı, konservatuvar öğrenci ve öğretim elemanlarından, gerekli olduğu zamanlarda da profesyonel sanatçılardan oluşan orkestralar (Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Senfoni Orkestrası, İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Senfoni Orkestrası, Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Senfoni Orkestrası, ODTÜ Senfoni Orkestrası). Kurumsal kimliğe sahip orkestralar (Dokuz Eylül Üniversitesi Senfoni Orkestrası, Hacettepe Üniversitesi Senfoni Orkestrası, Anadolu Üniversitesi Senfoni Orkestrası ve Bilkent Üniversitesi Senfoni Orkestrası).

Üniversite bünyesindeki senfoni orkestralarına ilişkin az sayıda da olsa çalışma bulunmaktadır. Bu orkestralar çeşitli yönlerden incelenmiş, repertuvar ve kurumsal yapı bakımından geliştirilmeleri için düşünce üretilmiştir. Yurt dışındaki çalışmalara bakıldığında Price, Yarbrough ve Kinney (1990) Amerikan bestecilerinin tanınırlığı ve saygınlıkları bağlamında senfoni orkestraları repertuvarlarındaki yerlerini değerlendirmişler, repertuvar içeriğini bu bağlamda incelemişlerdir. Gomez-Vega ve Herrero-Prieto (2019) ise senfoni orkestralarının repertuvarlarını orkestra yöneticilerinin belirlediğini vurgulayarak bu seçimlerin hem seyirci memnuniyeti hem de repertuvar bütünlüğünü hedeflediğini fakat aynı zamanda da çeşitli faktörlerden, bazı dış değişkenlerden etkilendiğini belirtmişlerdir. 2014-2017 arasındaki üç yıllık sezonda yirmi profesyonel orkestranın repertuvarını incelemişler, yeni / tanınmamış bestecileri içeren riskli fakat yenilikçi ile tanınmış bestecilere dayanan istikrarlı / güvenli olmak üzere iki repertuvar stratejisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Gomez-Vega ve Herrero-Prieto her iki durumda da senfoni orkestralarının repertuvar inşalarındaki amaç, hedef ve ulaşılan sonuçların değerlendirilmesinin, bu orkestraların başarılarının değerlendirilmesinde başat öge olduğunu belirtirler. Pope’un (2019) gençlik orkestralarının repertuvar davranışları üzerine yaptığı araştırma da bestecilerin ve şef/besteci/solist cinsiyetinin değerlendirilmesi açısından dikkate değerdir. Inoue (2018), klasik batı müziğinin batılı olmayan kültürlerdeki yerini ve gelişimini Japonya ölçeğinde incelediği araştırmasında, klasik batı müziğinin özellikle II. Dünya Savaşından sonra hükümetin katılım gösterdiği etkinliklerle gelişip yaygınlaştığını, az sayıda bestecinin bu birikimde egemen olduğunu ortaya koymuştur. Inoue’ye göre orkestraların konser repertuvarlarında az sayıda bestecinin egemenliği, üç temel faktörün repertuvar belirlemede etkin olmasıyla açıklanabilir: orkestraların artan performans yetenekleri, finansal istikrar yaklaşımları, yerel ekonomik büyüme.

Türkiye üniversiteleri senfoni orkestraları arasında iş birliği ve iletişim ağı oluşturacak ENUO (The European Network of University Orchestras) benzeri bir oluşum bulunmamaktadır. Böyle bir platformun bulunmaması ortak veri kaydının tutulmaması ve sürdürülebilirliğin sağlanamaması gibi zorluklar oluşturmaktadır. Türkiye’deki bazı senfoni orkestraları üzerine karşılaştırmalı veya tek odaklı çalışmalar, repertuvar inceleme, sözlü tarih, vb. araştırmalar sınırlı sayıda olsa da yapılmıştır. Bilkent (Möhsünoğlu, 2017), İstanbul (Tansuğ ve Toprak, 2018), Bursa (Albayrak ve Sağlam, 2007; Albayrak, 2008; Demirbatır, 2006; Göğüş) ve Cumhurbaşkanlığı (Antep, 2017; Erkek ve Aytekin, 2019; Kodak, 2006) senfoni orkestraları üzerine yapılmış araştırmalar dikkati çekmektedir; fakat üniversite senfoni orkestralarını ele alan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Oysa üniversite senfoni orkestralarının çeşitli açılardan incelenmesi, karşılaştırmalı olarak ele alınması, geliştirilme çalışmaları için önemli bir ihtiyaçtır. Ayrıca orkestraların repertuvarlarını ve repertuvar davranışlarını incelemek, hem orkestranın yönetim stratejilerini hem de becerileri hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Öte yandan dağardaki besteciler ve özellikleri de muhtemelen, orkestranın kültür ve sanat politikası üzerine tartışma açmak için önemli argümanlar sunacaktır. Benzer kurumsal ve akademik yapı özelliği gösteren birden fazla orkestranın seçilerek dağarlarının, konser programlarının incelenmesi, bu çerçevedeki orkestralar için, özellikle de bu araştırmamanın konusu olan üniversite senfoni orkestraları için bir veri kaynağı oluşturabilir. Bu bağlamda, üniversite bünyesindeki orkestraların geliştirilmesi için kurumsal yönetim ve organizasyon, orkestra yapısı ile sanat yönetiminin incelenmesi esastır, bu çalışma da sanat yönetimi ve konserleri bağlamına odaklanmıştır.

Tüm bunlardan hareketle bu çalışmanın amacı, Türkiye üniversitelerinin senfoni orkestralarının konser repertuvarlarını incelemek, bu bağlamda bir durum analizi yapmaktır. Belirtilen amaca ulaşmakta bu çalışmanın yanıt aradığı sorular şöyle belirlenmiştir:

- Türkiye’de üniversite senfoni orkestralarının en yoğun sezonlarında niceliksel bilgiler nasıldır?
- Türkiye’de üniversite senfoni orkestralarının konser repertuvarlarına ilişkin tür, besteci, ilk seslendirme bilgileri nelerdir?
- Türkiye’de üniversite senfoni orkestralarındaki solistlerin (vokal/çalğı) durumuna ilişkin bilgileri nelerdir?
- Türkiye’de üniversite senfoni orkestralarının şefleri ve konuk şefler kimlerdir?
- Türkiye’de üniversite senfoni orkestralarının turne ve repertuvarları nasıldır?

Yöntem

Bu araştırma, durum tespitine yönelik betimsel bir araştırmadır. Çalışma, Türkiye’de üniversite senfoni orkestralarının konser programlarını incelemeyi hedeflemiş, bu bağlamda Bilkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi senfoni orkestralarının gerçekleştirdikleri konserler incelenmiştir. Çalışma grubu seçilirken ulaşılabilir repertuvarı olan orkestralar tercih edilmiş, bu bulgular içinde en çok konser yaptıkları 2 sezon tespit edilmiştir. Pandemi koşulları nedeniyle iptal edilen, askıya alınan pek çok çalışmanın olması, bu arada ilgili kaynak ve arşivlere ulaşma zorluğu bu çalışma için de gündeme gelmiştir. Bu bağlamda sekiz üniversite senfoni orkestrasından sadece üç üniversitenin senfoni orkestrasının bilgilerine ulaşılabilmiştir.

Bu araştırmamanın çalışma grubunu üç üniversitenin senfoni orkestrası oluşturmaktadır. Bunlar, Dokuz Eylül Üniversitesi Senfoni Orkestrası, Hacettepe Üniversitesi Senfoni Orkestrası, Bilkent Üniversitesi Senfoni Orkestrası’dır. Bu örneklerin seçim nedeni en aktif çalışan ve konser veren orkestralar olmalarının yanında verilerine ulaşılabilen, arşivlerini saklayabilen orkestralar da olmalarıdır.

Araştırmamızda veriler, çalışma grubunu oluşturan orkestraların ulaşılabilir arşivleri, kişisel ve resmi arşivlerden sağlanmıştır. Arşivlere internet siteleri üzerinden, e-mail, telefon ve konser el

programlarının incelenmesi ile ulaşılmıştır. Burada, arşiv ve kayıtların düzenli ve yeterli tutulmamış olduğu, geçmiş yıllara ait son derece az bilginin saklandığı, belgelerin çoğunun kişisel arşivler ile kurumlardaki resmi yazışmalardan oluştuğunu belirtmek gereklidir. Belgeler incelendiğinde bu orkestraların repertuvarlarının 2004-2018 yılları arasını kapsadığı görülmektedir. Bununla beraber her orkestranın tüm yıllara ait kayıtları veya arşivleri bulunmadığından sadece ulaşılabilir veriler 139 konser üzerinden incelenmiştir.

Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Toplanan veriler içerik analizi tekniğine uygun olarak kategorilendirilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak; birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve anlaşılır biçimde organize etmek ve yorumlamaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227).

Bulgular

Bu bölümde üniversite senfoni orkestralarının konser programlarına ilişkin bulgular araştırma soruları izleğinde sunulmuştur.

Konserlere İlişkin Niceliksel Görünüm

Çalışma grubu olarak belirlenen üniversite senfoni orkestralarının 2004-2018 yılları arasındaki konserleri ve repertuvarları incelendiğinde, en çok konser verdikleri sezonlar ve konser sayıları tespit edilerek Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Üniversite Senfoni Orkestralarının Konser ve Eser Sayıları

Orkestra	Konser sayısı	Eser sayısı
Dokuz Eylül Üniversitesi Senfoni Orkestrası (DESO)	45 (2004-2006)	110
Bilkent Üniversitesi Senfoni Orkestrası (BSO)	75 (2018-2020)	269
Hacettepe Üniversitesi Senfoni Orkestrası (HSO)	19 (2015-2017)	55
Toplam konser	139	434

Tablo 1’de de görüldüğü gibi Dokuz Eylül Üniversitesi Senfoni Orkestrası (DESO) 2004-2006 yıllarında 45 konser gerçekleştirmiş ve 110 eser seslendirmiştir. Bilkent Üniversitesi Senfoni Orkestrası (BSO) 2018-2020 yıllarında 75 konser gerçekleştirmiş ve 269 eser seslendirmiştir. Hacettepe Üniversitesi Senfoni Orkestrası (HSO) 2015-2017 yıllarında 19 konser gerçekleştirmiş ve 55 eser seslendirmiştir. Bu araştırmada sunulan bulgular, orkestraların gerçekleştirdiği toplam 139 konser ve 434 adet eserin incelenmesiyle sunulmuştur.

Üniversite senfoni orkestralarının gerçekleştirdiği 139 konserde seslendirdikleri 434 esere bakıldığında bu eserlerin yerli ve yabancı besteciler bağlamında niceliksel değerleri saptanmış ve Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2: Üniversite Senfoni Orkestralarının Konser Repertuvarlarındaki Yerli ve Yabancı Eserler

	Yerli (%)	Yabancı (%)	Toplam
DESO	28 (%25,45)	82 (%74,54)	110
BSO	22 (%8,17)	247 (%91,8)	269
HSO	11 (%20)	44 (%80)	55
Toplam	61	373	434

Tablo 2’de sunulduğu gibi DESO’nun toplam repertuvarının (110 eser) 28’ini (%25,45) yerli eserler, 82’sini (%74,54) yabancı eserler; BSO’nun toplam repertuvarının (269 eser) 22’sini (%8,17) yerli eserler, 247’sini (%91,8) yabancı eserler; HSO’nun toplam repertuvarının (55 eser) 11’ini (%20) yerli eserler, 44’ünü (%80) yabancı eserler oluşturmaktadır. Üniversite orkestralarının konserlerde seslendirdikleri bu 434 eserin 182 farklı besteciye ait olduğu, bu bestecilerin ise

157’sinin (%86) yabancı, 25’inin (%14) Türk besteci olduğu burada nicel bir değer olarak belirtilmelidir.

Konser Repertuvarlarında Tür, Besteci, İlk Seslendirme

Üniversite senfoni orkestraları gerçekleştirdikleri konselerde çeşitli türlerde eserler seslendirmişlerdir. Tablo 3’te Üniversite Senfoni Orkestraları (DESO, BSO, HSO) tarafından seslendirilen eserlerin türleri yer almaktadır.

Tablo 3: Üniversite Senfoni Orkestraları Tarafından Seslendirilen Eserlerin Türleri

Eser Türleri	DESO	BSO	HSO
Senfonik Eserler	40	141	13
Konçertolar	37	52	12
Solo Çalgı/Ses ve Orkestra Eserleri	13	41	2
Oda Orkestrası Eserleri	18	24	12
Korolu/Vokal Eserler	2	2	-
Operalar	-	9	16
Toplam	110	269	55

Tablo 3’te 139 konserde seslendirilen 434 eser Senfonik Eserler, Konçertolar, Solo Çalgı/Ses ve Orkestra, Oda Orkestrası Eserleri, Korolu/Vokal Eserler ve Operalar olmak üzere altı ana tür altında ele alınmıştır. Buna göre DESO’nun konser repertuvarında 40 senfonik eser, 37 konçerto, 13 solo çalgı/ses ve orkestra eseri, 18 oda orkestrası eseri ve 2 korolu/ vokal esere yer verirken, opera eserlerine bu süreçte rastlanmamıştır. BSO’nun konser repertuvarında 141 senfonik eser, 52 konçerto, 41 solo çalgı/ses ve orkestra eseri, 24 oda orkestrası eseri, 2 korolu/ vokal esere ve 9 kez de opera eserlerine yer verildiği görülmüştür. HSO’nun konser repertuvarında ise 13 senfonik eser, 12 konçerto, 2 solo çalgı/ses ve orkestra eseri, 12 oda orkestrası eseri ve 16 kez opera eserine yer verildiği görülürken korolu/ vokal eserlerin bu süreçte repertuvarında yer almadığı görülmüştür.

Üniversite senfoni orkestralarının konser repertuvarlarındaki eserlerin bestecilerine bakıldığında bazı ortak noktalar olduğu görülebilir. Her orkestranın bazı bestecilerin daha çok sayıda eserini birden fazla konserde seslendirdiği görülmüştür. Tablo 4’te Üniversite Senfoni Orkestraları Konserlerinde Eserleri Seslendirilen Besteciler sunulmuştur. Bu tablo en az iki orkestranın seslendirdiği bestecilerin kaç eserinin seslendirildiğini göstermektedir.

Tablo 4: Üniversite Senfoni Orkestraları Tarafından Konserlerde Seslendirilen Eserlerin Bestecileri ve Seslendirilme Sıklığı

	DESO	BSO	HSO	TOPLAM
W. A. Mozart	21	24	2	47
L. Van Beethoven	8	15	3	26
A. Vivaldi	5	6	3	14
P.I. Tchaikovsky	3	9	2	14
G. Verdi	1	1	3	5
C. Debussy	1	3	1	5
O. Respighi	1	2	1	4
A. Dvorak	1	12	-	13
J.S. Bach	10	2	-	12
S. Rachmaninov	1	8	-	9
G.F. Handel	3	5	-	8
J.S. Brahms	1	5	-	6
C. Saint-Seans	2	3	-	5
S. Prokofiev	1	4	-	5
G. Bizet	1	4	-	5
G. Rossini	-	3	2	5
A. Adnan Saygun	1	3	-	4

J. Haydn	3	1	-	4
G.F. Telemann	3	1	-	4
G. Gershwin	1	2	-	3
D. Schostakovich	1	2	-	3
M. Mussorgsky	-	2	1	3
M. Ravel	-	2	1	3
C.M. von Weber	-	1	2	3
F. Schubert	1	1	-	2
F. Tüzün	1	1	-	2
F. Kreisler	1	1	-	2
U.C. Erkin	1	1	-	2
Turgay Erdener	1	-	1	2
G. Torelli	1	1	-	2
S. Barber	-	1	1	2
J. Offenbach	-	1	1	2
B. Bartok	-	1	1	2
M. Bruch	-	1	1	2

Tablo 4’te de görüldüğü gibi her üç üniversitenin senfoni orkestrası tarafından eserleri seslendirilen yedi besteci olduğu görülmüştür. Bunlar, Mozart, Beethoven, Vivaldi, Tchaikovsky, Verdi, Debussy ve Respighi’dir. Burada toplam eser seslendirilme sayısı değil, orkestraların repertuvarlarına alınan eserlerin bestecileri esas alınmıştır. Bu bağlamda iki orkestra tarafından eserleri seslendirilen besteciler ise şöyle sıralanabilir: Dvorak, Bach, Rachmaninov, Handel, Brahms, Saint-Seans, Prokofiev, Bizet, Rossini, Saygun, Haydn, Telemann, Gerswin, Schostakovich, Mussorgsky, Ravel, Weber, Schubert, Tüzün, Kreisler, Erkin, Erdener, Torelli, Barber, Offenbach, Bartok ve Bruch. Bu verilere daha yakından bakıldığı zaman, her üç üniversite orkestrası tarafından da seslendirilen Türk besteci olmadığı, eserleri en çok seslendirilen bestecinin Mozart olduğu görülmektedir. İki orkestra tarafından eserleri seslendirilen 27 besteci arasında ise 4 Türk besteci olduğu görülmüştür. Bu besteciler A. A. Saygun, F. Tüzün, U. C. Erkin, T. Erdener’dir.

Üniversite senfoni orkestralarından HSO ile BSO’nun konserlerinde bazı bestecilerin eserlerinin ilk seslendirmesini yaptıkları da görülmüştür. Bu bulgular, Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Üniversite Senfoni Orkestralarının İlk Seslendirmesini Yaptıkları Eserler

Orkestra	Eser/tür	Besteci	Seslendirilme Tarihi
BSO	Introspection	A. Keçebaşoğlu	03.02.2018
BSO	BSO siparişi	Y.U.C. Thurston	17.02.2018
BSO	Anaclasis II, Kontrbas, Tuba ve Orkestra için	T. Yayalar	10.11.2018
BSO	Kadın(ım)	İ. Yazıcı	08.03.2019
BSO	Nocturne in Red	Ü. Akbaş	26.10.2019
BSO	Fake News	C. Lindberg	30.11.2019
HSO	Hocalı Senfonik Şiiri	H. Ahmedli Cafer	16.10.2015
HSO	Bir Savaşın Sonra 2015	K. Tunçer	04.12.2015
HSO	Op.30 Senfoni	O. Özmen	11.12.2015
HSO	Ağıt “Viyolonsel ve Yaylı Çalgılar Orkestrası için	Ö. Özkoç	11.01.2016
HSO	Senfoni “Aziz Nesin’e İthafen	C. A. Akın	19.03.2016
HSO	Gagauz Suiiti	I. Çelak	26.10.2016
HSO	Poem	M. K. Ilgar	26.10.2016

Tablo 5’te sunulan ve ilk seslendirmesi yapılan eserlerden BSO bestecisi ya da aranjisi 4 yerli ve 2 si yabancı olmak üzere 6 eserin ilk seslendirmesini, HSO bestecisi 1’i yerli 6’si yabancı olmak üzere 7 eserin ilk seslendirmesini gerçekleştirmiştir. DESO’nun bu süreçte ilk seslendirmesinin yapıldığı esere rastlanmamıştır.

Konserlerde yer alan Solistlerin(vokal/çalgı) durumu ve yer alma sıklıkları

Üniversitelerin senfoni orkestralarının konser programlarında solistlere de geniş yer verdikleri görülmüştür. Bu bölümdeki bulgular solistlerin milliyetleri, konserlerde yer alma sıklıkları ile solistlik türlerini ortaya koymaktadır. Öncelikle her üç orkestranın da konserlerinde yer alan solistlerin genel görünümü Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: Üniversite Senfoni Orkestralarında yer alan Solistler

	BSO	DESO	HSO
Yerli solist	72	54	45
Yabancı solist	63	9	2
Toplam solist	135	63	47

Tablo 6’ya göre DESO konserlerinde 54’ü yerli, 9’u yabancı olmak üzere toplam 63 solist, BSO konserlerinde 72’i yerli, 63’ü yabancı olmak üzere toplam 135 solist, HSO ise 45’i yerli 2’si yabancı olmak üzere toplam 47 solist yer almıştır. Konserlerde bu solistlerin bazılarının bir kez, bazılarının ise iki kez yer aldığı görülmüş, ikiden daha fazla aynı solistin her üç orkestranın da konser programlarında yer almadıkları izlenmiştir. Orkestraların konserlerine eşlik eden solistlerin isimlerinin tümü sunulmuştur.

BSO’nun gerçekleştirdiği konserlerde ise 136 solist yer almıştır. Bu solistlerden Fazıl Say 4 kez, Burak Noyan, Ellen Jewett, Eda Öncül, Gökhan Bağcı, Gülsin Onay, Yevgeniy Kostyrytsky, Pablo Ferrandez, Özberk Miraç Sarıgül, İdil Biret ise ikişer kez konserlerde yer almışlardır. BSO konserlerinde bir kez yer alan solistler ise alfabetik olarak şöyle sıralanabilir: Adelya Ateşoğlu, Aksel Başaran, Alena Baeve, Alexandra Conunova, Alban Wesly, Alfiya Karimova, Ali Başegmezler, Aliya Okeev, Álvaro Zambrano, Amadeus Guitar Duo, Ana Albero, Andreas Brantelid, Angela Ahıskal, Ana Ibarra, Arcan İsenkul, Arda Aktar, Arda Doğan, Arthur Jussen, Asude Karayavuz, Asya Fateyeva, Ayhan Uştuk, Behzod Abduraimov, Berfin Aksu, Bilkent Brass Ensemble, Burcu Uyar, Can Taylan, Cem Babacan, Cem Güngör, Charlotte Hellekant, Christoph Sietzen, Cristian Betancourt, Çağdaş Özkan, Danusha Waskiewicz, David Guerrier, David Orlowsky, Demirhan Gökbudak, Deniz Şensoy, Derin Topgül, Dezsö Ranki, Diamanda La Berge Dramm, Dilyara Idrisova, Doğa Ekinci, Doğukan Özkan, Eda Delikçi, Elif Naz Ateş, Elif Onay, Elman Mecid, Elvin Hoxha Ganiyev, Emalie Savoy, Emre Yavuz, Emöke Baráth, Engin Günaydın, Ezgi Karakaya, Ezgisu Apaydın, Fabien Thouand, Fabrizio Meloni, Ferda Yetişer, Feryal Türkoğlu, Gabriele Screpis, Gabrielius Alekna, Garth Knox, Halil Deniz Karaduman, Hüma Beyza Ünal, Iraz Yıldız, Irina Nikotina, Ivar Berix, İbrahim Yazıcı, İlayda Yılmaz, İlham Nazarov, İlkin Bektaş, İsmail Lumanovski, Jasmine Choi, Jelte Althuis, Jorge Monte de Fez, Julian Steckel, Kandemir Basmacıoğlu, Kerem Erşahin, Kian Soltani, Lauma Skride, Levent Gündüz, Lucas & Arthur Jussen, Marius van den Brink, Martynas Levickis, Matías Pineira, Maurice Steger, Midori, Muhammedjan Sharipov, Nil Cetiz, Nil İpek Şabi, keman, Nil Kocamangil, Noah Bendix-Balgley, Noriyoshi Murakami, Noah Bendix-Balgley, Nurdan Küçükekmekçi, Oliver Boekhoorn, Okan Korkmaz, Önder Baloğlu, Özgür Aydın, Pablo Camus, Panagiotis Andreou, Patrizia Scivoletto, Pepe Romero, Philippe Grauvogel, Pumeza Matshikiza, Raaf Hekkema, Ray Chen, Richard Galliano, Serenad Bağcan, Selçuk Akyol, Senem Demircioğlu, Simge Büyükedes, Simone Lamsma, Serdar Rasul, Tamara Stefanovich, Tamer Pınarbaşı, Tobias Feldmann, Tolga Salman, Tomás Peralta, Tülay Uyar, Umut Kosman, Verda Çavuşoğlu, Yang Jiang, Yiğit Ülgen, Yulianna Avdeeva, Yunus Tuncalı, Zeynep Bilgesu Bozkaplan

DESO’nun konserlerinde 63 solist yer almıştır. Aydın Uştuk, Ayla Erduran, Erden Bilgen, Esen Kıvrak, Hüsnü Şenlendirici, İris Mavraki, Kartal Akıncı, Olgu Kızılay, Rüya Taner, Tolga Alpay ve Valeria Oistrackkh ikişer kez DESO konserlerinde yer almışlardır. İncelenen alan çerçevesinde DESO konserlerinde birer kez yer alan solistler ise şu isimlerden oluşmaktadır: Alparslan Mater, Aslı Doğan, Ayhan Uştuk, Aytül Büyüksaraç, Başak Gören, Birgül Su Ariç, Cihat

Aşkın, Çağatay Akyol, Çetin Aydar, Deniz Akkol, Emre Tamer, Emre Sayarı, Erkin Onay, Fatih Erkoç, Fazıl Say, Ferda Yetişer, Feryal Türkoğlu, Georgios Demetris, Gökhan Aybulus, Gülsin Onay, Gültekin Ulutaş, Hakan Şensoy, Hector Ulises Passerella, Hilmi Akatay, İmge Tilif, Kerim Güreker, Lukas David, Mehmet Akatay, Metin Kiper, Modern Folk Üçlüsü, Ozan Akkol, Özgür Aydın, Pelin Halkacı Akın, Raphaela Danksagmueller, Roman Kekhman, Sait Karabulut, Sara Sant' Ambrogio, Sema Korkut, Selma Özörten, Sibel Efendiev, Soyoung Yoong, Şebnem Algın, Şeniz Duru, Şenol Talınlı, Şule Durham, Tefik Rodos, Tuncay Kurtoğlu, Ümit İşgörür, Yeliz Kızılay, Zeynep Yamantürk, Zibelhan Dağdelen, Zuhul Olcay.

HSO'nın konserlerinde ise 47 solistin birer kez yer aldığı görülmüştür. Bu solistler, alfabetik sırayla şöyledir: Ahmet Elmas, Ahmet Sağiroğulları, Ali Aykaç, Ali Başegmezler, Atilla Şentin, Aydın Kahya, Başak Kömürcigil, Begüm Öğretir, Bora Ateşyakan, Cem Akçora, Cemile Özlem Kılıç, Çağatay Elitok, Çağın Çetin Yürek, Dağhan Ergün, Denizsu Polat, Demet Akkılıç, Dilek Özak, Ecem Topçu, Egemen Uysal, Elif Canbazoglu, Eren Süalp, Erkan Mehmet Karagülle, Erkin Onay, Ertuğrul İlerisoy, Eylem Önder Başarır, Funda Yazıksız, Gizem Sözeri, Kerem Ekber, Kerim Özcan Dal, Kübra Nezaket Benlioğlu, Marek Drewnowski, Melis Balcı, Mustafa Kurt, Melis Yegül, Melis Sağlam, Mustafa Levent Özağca, Muzaffer Nezihi Egelioglu, Nihan Atalay, Oğulcan Yılmaz, Onur Şenler, Özge Özerbek, Renato Alexandru Lupu Serkan Alagök, Tuncay İpteş, Yeliz Özkaya, Yusuf Ülger, Zeynep Ülbegi.

Her üç orkestranın da konser repertuvarında yer alan solistlerin çalgı çeşitliliği gösterdiği burada dikkati çeken bir başka konudur. Araştırmamızın verileri incelendiğinde üniversite senfoni orkestralarının konserlerine eşlik eden solistlerin çalgı/ses bilgileri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Solistlerin Vokal/Çalgı Dağılımı ve Konserlerde Yer Alma Sıklığı

ÇALGI	DESO (f)	BSO (f)	HSO (f)	TOPLAM (f)
Vokal	19	29	5	53
Keman	20	28	2	50
Piyano	11	27	5	43
Viyolonsel	4	11	2	17
Gitar	2	8	2	12
Viyola	3	6	2	11
Klarnet	4	6	-	10
Fagot	2	4	1	7
Korno	1	4	1	6
Obua	-	5	-	5
Flüt	1	2	1	4
Trompet	2	1	1	4
Perküsyon	-	4	-	4
Kontrbas	-	2	2	4
Saksafon	-	2	1	3
Arp	2	-	1	3
Klavye	-	3	-	3
Vurmalı Çalgılar	2	-	1	3
Bandeneon	1	1	-	2
Blokflüt	1	1	-	2
Akordiyon	-	2	-	2
Trombon	-	1	-	1
Tuba	-	1	-	1
Kanun	-	1	-	1
Bas gitar	-	-	1	1

Tablo 7’de görüldüğü gibi DESO, BSO, HSO’nun konserlerinde yer alan solistlerin 53’ü vokal eşlik gerçekleştirmiştir. Solo çalgılar ise şunlardır: Keman (50), Piyano (43), Viyolonsel (17), Gitar (12), Viyola (11), Klarinet (10), Fagot (7), Korno (6), Obua (5), Flüt (4), Trompet (4), Kontrbas (4), Perküsyon (4), Arp (3), Klavye (3), Saksafon (3), Vurmalı Çalgılar (3), Blokflüt (2), Bandeneon (2), Akordeon (2), Trombon (1), Tuba (1), Bas gitar (1) ve Kanun’dur (1).

Orkestraların Şefleri ve Konuk Şefler

Üniversitelerin senfoni orkestralarının konser programlarında yer alan şeflerin çeşitliliği dikkati çekmektedir. Bu orkestralar yıllar içinde farklı şeflerle çalışmayı, bu şekilde gelişimlerini sürdürmeyi seçmiş görünmektedirler. Tablo 8’de araştırmamızın çalışma grubu olarak belirlenen DESO, BSO ve HSO’yu yönetmiş şefler alfabetik olarak sunulmuştur.

Tablo 8: Üniversite Senfoni Orkestralarında “şef” olarak yer alan sanatçılar

Orkestra Şefleri	DESO	BSO	HSO
	(f)	(f)	(f)
Adrien Perruchon	-	2	-
Ahmet Taviloğlu	1	-	-
Ali Hoca	1	-	-
Andris Poga	--	1	-
Antonio Pirolli	2	-	-
Anu Tali	-	1	-
Armin Klaes	1	-	-
Ayyub Guliyev	-	1	-
Benjamin Yusupov	-	1	-
Brandon Keith Brown	-	1	-
Byron Fidetzis	1	-	-
Bruno Mantovani	-	1	-
Burak Metehan Öztürk	-	--	1
Burak Tüzün	-	1	6
Cem Mansur	1	-	-
Cenk Caner	-	-	1
Christoph Mathias Mueller	-	2	-
Christoph Poppen	-	3	-
Eduardo Strausser	-	1	-
Ender Sakpınar	-	1	-
Eric Jacobsen	-	1	-
Erol Erdiç	-	-	1
Fawzi Haimor	-	1	-
Ferenc Gabor	-	1	-
Gulmira Kuttybadamova	-	1	-
Gürer Aykal	-	7	-
Hakan Şensoy	3	-	-
Harvey Bordovitz	1	-	-
Howard Griffiths	-	2	-
Ionescu Galati	1	-	-
İbrahim Yazıcı	15	3	-
İsmail Hakkı Burdurlu	-	-	2
Işın Metin	-	4	-
Jean-François Heisser	-	1	-
Jonathan Berman	-	1	-
Lukasz Borowicz	-	1	-
Masane Ota	-	2	-
Mathieu Herzog	-	1	-
Maurice Steger	-	1	-

Mehmet Artunç	-	-	1
Mei Ann Chen	-	1	-
Michael Maciaszczyk	-	3	-
Miquel Ortega	-	1	-
Muhammedjan Turdiev	-	-	1
Murat Cem Orhan	-	3	-
Murat Gökteş	-	1	1
Murat Işıldak	-	-	1
Murat Kodallı	1	-	-
Naci Özgüç	2	-	4
Nil Venditti	-	2	-
Olari Elts	-	1	-
Orhan Şalliel	2	-	-
Orhun Orhon	-	1	2
Pablo Rus Broseta	-	1	-
Paul Goodwin	-	2	-
Pierre Bleuse	-	1	-
Rengim Gökmen	2	5	-
Rumon Gamba	-	1	-
Rustam Rahmedov	-	2	-
Sabri Belce	-	-	1
Sasha Mäkilä	-	1	-
Sebastian Perłowski	-	1	-
Sunay Muratov	-	-	3
Tito Ceccherini	-	1	-
Vladimir Fanshil	-	1	-
Vladimir Ponkin	-	1	-

Tablo 8’de de izlenebildiği gibi DESO konserlerinde birden fazla yer alan şefler İbrahim Yazıcı (15), Hakan Şensoy (3), Antonio Pirolli (2), Naci Özgüç (2), Orhan Şalliel (2), Rengim Gökmen (2); BSO’da Gürer Aykal (7), Rengim Gökmen (5), Işın Metin (4), Christoph Poppen (3), İbrahim Yazıcı (3), Michael Maciaszczyk (3), Murat Cem Orhan (3), Adrien Perruchon (2), Christoph Mathias Mueller (2), Howard Griffiths (2), Masane Ota (2), Nil Venditti (2), Paul Goodwin (2), Rustam Rahmedov (2); HSO’da ise Burak Tüzün (6), Naci Özgüç (4), Sunay Muratov (3), İsmail Hakkı Burdurlu (2), Orhun Orhon’dur (2). Bununla beraber yine Tablo 8’e göre en az iki üniversite senfoni orkestrası konserini yöneten şefler ise Burak Tüzün (BSO+HSO), İbrahim Yazıcı (DESO+BSO), Murat Gökteş (BSO+HSO), Naci Özgüç (DESO+HSO), Orhun Orhon (BSO+HSO) ve Rengim Gökmen’dir (DESO+BSO).

Konser Turneleri

Tablo 8’de üniversite senfoni orkestralarının yurt içi ve yurt dışı turneler kapsamında gerçekleştirdikleri konserlere ilişkin temel bilgiler sunulmuştur.

Tablo 9: Üniversite Senfoni Orkestralarının yurt içi ve yurt dışı turneleri

Orkestra	Yer	Tarih	Program	Şef/solist
DESO	Yunanistan, Rodos Adası Özel Konseri	06.04.2005	Z. Livaneli, M. Thedorakis şarkıları ve Nazım Hikmet Şiirleri ile	İbrahim Yazıcı/İris Mavraki
DESO	CRR Konser Salonu, İstanbul Turnesi	08.02.2005	-	Erden Bilgen(trompet)
DESO	CRR Konser Salonu, İstanbul Turnesi	12.02.2004	G.F. Handel-Konçerto Grosso no:15 op.6 no:4	Erden Bilgen(trompet)

			A. Scarletti-Trompet için sinfoniotta to"Il Giardino di Amore" J. Pachalbel-Canon G.P. Telemann-Trompet için Re Majör Konser Sonatı Ed. Nr.629 A. Vivaldi-Re minör Konçerto No:19 G. Torelli-Trompet için Re Majör Konçerto"Etienne Roger 188" A. Vivaldi- re minör Konçerto Grosso op. 3 no:11 G.F.Handel-trompet için Re Majör Suit	
BSO	BSO İstanbul’da İş-Sanat Konser Salonu	09.03.2018	H. Purcell Chacon, Sol minör (Düz.: B. Britten) S. Barber Knoxville; 1915 Yazı, Op.24 C. Atilla Senfoni No.2, “57. Alay – Gelibolu”	Burak Tüzün, şef/ Angela Ahiskal, soprano Serdar Rasul, viyolonsel
BSO	Erzurum Konseri, Erzurum Konser Salonu	30.04.2018	-	Bilkent Brass Ensemble Bilkent Erzurum Laboratuvar Okulu Çocuk Korosu
BSO	İzmir Konseri-A. A Saygun Uygulama Salonu	30.01.2019	A. Dvorak Serenad, Mi majör, Op.22 P.I. Tchaikovsky Serenad, Do majör, Op.4	Bilkent Yaylı Çalgılar Orkestrası
BSO	Bilkent Erzurum Konser Salonu	29.04.2019	G. Mahler Piyanolu Kuartet, La minör J. İbert 3 Kısa Parça F. Farkas Antik Macar Dansları L. Spohr Dokuzlu, Op.31	BSO Solistleri Öğrencileri ile
BSO	Lancut Müzik Festivali, Lancut Kale Müzesi, Polonya	23.05.2019	W.A. Mozart Figaro’nun Düğünü Uvertürü, KV.492 J. Rodrigo Concierto de Aranjuez W.A. Mozart Senfoni No.41, Do majör, KV.551 “Jüpiter”	Michael Maciaszczyk, şef/ Krzysztof Meisinger, gitar
BSO	Bodrum Müzik Festivali Açılış Konseri- D-Marin Turgutreis	22.08.2019	L. van Beethoven Piyoano Konçertosu No.3, Do minör, Op.37 F. Mendelssohn Senfoni No.4, La majör, Op.90 “İtalyan”	Nil Venditti, şef/ Fazıl Say, piyano
BSÖ	Bodrum Müzik Festivali Açılış Konseri- D-Marin Turgutreis	23.08.2019	A. Dvorak Viyolonsel Konçertosu, Si minör, Op.104 F. Say Senfoni No.4 “Umut” (Türkiye’de ilk seslendiriliş)	İbrah Pablo Ferrandez, viyolonsel im Yazıcı, şef/
BSO	Bilkent Erzurum Konser Salonu	15.01.2020	W.A. Mozart Senfoni No.27, Sol majör, KV.199 A. Vivaldi Dört Mevsim, Op.8	Masane Ota, şef/ Yevgeniy Kostytskiy, keman

Tablo 9’da aktarıldığı gibi DESO 1’i Yunanistan’da 2’si İstanbul’da olmak üzere 3 turne konseri, BSO 1 Polonya, 1 İstanbul, 3 Erzurum, 1 İzmir, 2 Bodrum olmak üzere 8 turne konseri gerçekleştirmiştir. HSO ise araştırmaya odak alınan dönem içinde turne konseri yapmamıştır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmamızda, Türkiye’de senfoni orkestrasına sahip üniversiteler arasında verilerine ulaşılabilen üç üniversite orkestrası seçerek en aktif oldukları ve en çok konser verdikleri iki sezondaki repertuvar seçimleri incelenmiştir. Bu üniversite orkestraları Dokuz Eylül Üniversitesi Senfoni Orkestrası (DESO), Bilkent Üniversitesi Senfoni Orkestrası (BSO) ve Hacettepe Üniversitesi Senfoni Orkestrası’dır (HSO). BSO 2018-2020 yılları arasında gerçekleştirdiği 75 konserde 141’i senfonik eser, 52’si konçerto, 41’i solo çalgı/ses ve orkestra eseri, 24’ü oda orkestrası eseri, 9’u opera eseri ve 2 tane de korolu/ vokal eser olmak üzere toplam 269 eser seslendirmiştir. DESO 2004-2006 yılları arasında gerçekleştirdiği 45 konserde 40’ı senfonik eser, 37’si konçerto, 18’i oda orkestrası eseri, 13’ü solo çalgı/ses ve orkestra eseri, 2’si korolu/vokal olmak üzere toplam 110 eser seslendirmiştir. HSO ise 2015-2017 yılları arasında gerçekleştirdiği 19 konserde 16’sı opera eseri, 13’ü senfonik eser, 12’si konçerto, 12’si oda orkestrası eseri ve 2’si de solo çalgı/ses ve orkestra eserleri olmak üzere toplam 55 eser seslendirmiştir. Bu konser repertuvarlarına göre DESO ve BSO’nun repertuvarlarında senfonik eserler ve konçertoların ağırlıkta olduğu; ayrıca solo çalgı/ses ve orkestra ile oda orkestrası eserleri sayısının ise korolu/vokal eserlerden ve operalardan daha çok olduğu görülmektedir. HSO’nun ise repertuvarında opera eserlerine senfonik eserlerden daha fazla yer verildiği görülmüştür.

Orkestraların repertuvarlarında yer alan yerli ve yabancı eserlerin dağılımı incelendiğinde DESO’nun repertuvarında 28 eserin (%25,45) Türk bestecilerine ait olduğu, 82 eserin (%74,54) ise yabancı bestecilere ait olduğu görülmektedir. BSO’nun repertuvarında ise bu oran 22 (%8,17) Türk besteci eseri, 247 (%91,8) yabancı bestecilerin eserlerinden oluşmaktadır. HSO’nun repertuvarının ise 11’i (%20) Türk bestecilerinin eserleri, 44’ü (%80) ise yabancı bestecilerin eserlerinden oluşmaktadır. Orkestraların repertuvarlarında ilk seslendirmesi yapılan eserler incelendiğinde; BSO’nun en çok konser yaptığı iki sezonunda 6 eserin (2 yabancı, 4 yerli) ilk seslendirmesini, HSO’nun en çok konser yaptığı iki sezonunda ise 7 eserin (tamamı yerli) ilk seslendirmesini yaptığı görülmektedir. DESO’nun incelenen iki sezonunda ilk seslendirmesi yapılmış eserine rastlanmamıştır.

Orkestraların konser programları incelendiğinde DESO’da 54’ü Türk, 9’u yabancı olmak üzere toplam 63; BSO’da 72’si Türk, 63’ü yabancı olmak üzere toplam 135; HSO’da ise 45’i Türk ve 2’si yabancı olmak üzere toplam 47 solist sanatçının konuk olarak yer aldığı görülmüştür. Bununla beraber DESO ve BSO’nun konserlerinde Türk ve yabancı şeflerle çalıştığı, HSO’nun ise Türk şeflerle çalıştığı görülmüştür.

Repertuvarlar incelendiğinde orkestraların tamamının programlarında yabancı bestecilerin eserlerinin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Orkestraların yapısı gereği ve Türk eserlerinin yabancılara göre çok daha az sayıda olmasından ötürü oranların yabancı eserlerin lehine olması beklenen bir sonuçtur. Bununla beraber orkestraların Türk eserlerine repertuvarlarında yer vermeye çalıştığı da anlaşılmaktadır. Mevcut oranlar bunu desteklemektedir. Bununla beraber ilk seslendirmesi yapılan eserler dikkate alındığında da Türk bestecilerin eserlerinin yer aldığı görülmektedir. Ancak yine de toplam repertuvar içindeki eser sayısı dikkate alındığında Türk bestecilerinin eserlerinin az olduğu görülmektedir. Şen vd. (2019; 81) özellikle Türk müziği kaynaklı eserlerin çoksesli düzenlemelerinin seslendirilmesi yönündeki ilgi ve beraberinde doğan ihtiyaç göz önüne alındığında yeni düzenlemelere gereksinim olduğunu ve bu amaçla, Türk müziği eserlerinin orkestrasyonuna yönelik eğitimci ve bestecilerin desteklenmesi gerektiğini de belirtmektedir.

Price, Yarbrough ve Kinney (1990) Amerika’da belediyelere bağlı senfoni orkestralarının repertuvarları bağlamında yaptıkları araştırmada orkestra repertuvarının sadece %11’inin Amerikalı bestecilere ayrıldığını ortaya koymuşlardır. Bu oranın düşük olmasının anlamlı ve güçlü bir nedeni olmadığını, bunun yanında Amerikalı özellikle ‘çağdaş’ bestecilerin çoğunlukla henüz yeterince tanınmış ve kabul edilmiş olmadıkları için repertuvarlara alınmadığını da ortaya koymuşlardır.

Türkiye’deki üniversite senfoni orkestralarının bu araştırmada belirlenen konser repertuvarlarına bakıldığında Türk bestecilerinin eserlerinin Bilkent Senfoni Orkestrası hariç %20’nin üzerinde olduğu (Amerika’daki %11’lik oranın aksine), ayrıca pek çok yerli bestecinin eserinin ilk seslendirilişinin de bu orkestralar tarafından yapıldığı görülmüştür. Üniversite orkestrası olmanın, bu bağlamda popüler ve tanınmış, ilgi çekme potansiyelinin yüksek oranda garantilendiği ve öngörüldüğü eserlere karşın Türk bestecilerinin yeni eserlerini seslendirmeye karar vermelerinin önemli bir repertuvar davranışı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Her üç üniversite senfoni orkestrasının repertuvarında da ağırlıklı olarak seslendirilen bestecilerin Mozart, Beethoven, Vivaldi, Tchaikovsky, Verdi, Debussy ve Respighi olması, yurt dışındaki orkestra repertuvar belirleme davranışlarıyla uyum göstermektedir. Inoue’nun (2018), batılı olmayan kültürlerde klasik batı müziğinin yerini araştırdığı çalışmasında repertuvarda belirli batılı bestecilerin ağırlıklı olduğunu saptaması burada hatırlanabilir. Bizim çalışmamız da Türk bestecilerin her üç orkestranın en çok seslendirdiği besteciler arasında olmadığını göstermektedir. Gomez-Vega ve Herrero-Prieto (2019) da İspanya’da yaptıkları çalışmada yirmi farklı senfoni orkestrası ve repertuvarını inceledikleri çalışmada, tanınmış bestecilerin eserlerinden oluşturulan daha geleneksel konser programlarının daha yaşlı ve daha düşük bir eğitim düzeyine sahip bölgelerde bulunan seyirci kitlesine sunulduğunu ortaya koymuşlardır. Çalışmamızın kapsamında yer alan İzmir ve Ankara kent merkezlerindeki üniversite senfoni orkestralarının konser repertuvarlarında böyle bir ayrımın görüldüğünü söylemek zordur. Konser repertuvarlarının böyle bir strateji ile kurgulanmadığı, genç besteciler yanında tanınmış ve ünlü bestecilerin popüler eserlerinin bir arada yer aldığı görülmektedir. Gomez-Vega ve Herrero-Prieto (2019) genç ve henüz tanınmamış bestecilerin eserlerinin ilk seslendirilişlerinin riskli olması dolayısıyla orkestranın maddi olarak desteklenmesini, gişe kaygısı taşımadan bu bağlamda bir repertuvar stratejisi izleyebileceklerini belirtirler. Bu noktada, incelediğimiz üniversite senfoni orkestralarının repertuvar kurgularında maddi bir kaygı güdülmediği gayet belirgindir.

Orkestraların en aktif olduğu dönemlerdeki programlarının incelendiği bu çalışmada orkestraların farklı bir ülke ya da şehir dışında yaptıkları konserler incelenmiştir. Buna göre DESO’nun bir yurtdışı turnesi ve iki adet İstanbul turnesi bulunmaktadır. BSO’nun bir yurtdışı turnesi, 7 de yurtiçi turneleri bulunmaktadır. Üniversite Senfoni orkestralarının farklı ülkelerden şef ve solistlerle çalışması kültürel etkileşime destek olmasının yanında, evrensel boyutu içinde sanatçı adayları için bir iletişim ağı oluşturması açısından da önemlidir. Bununla beraber yerli ve yabancı konuk sanatçılar üniversite çatısı altında bilgi ve deneyimlerini öğrencilerle paylaşarak sanat eğitimine katkı sağlamaktadır. Solist sanatçılar yer aldıkları konser haftasında üniversitede masterclass yaparak veya ders vererek katkıda bulunmaktadır. Bu durum çoğunluğu okulda gerçekleşen provalara öğrencilerin dinleyici olarak veya orkestrada takviye çalarak aktif katılım sağlayabilmesini de mümkün kılmaktadır. Bu ortamlarda solist sanatçılarla olan paylaşımları öğrencilere adeta bir staj ve uygulama fırsatı sunmaktadır. Üniversite senfoni orkestraları, sadece okuldaki orkestra dersine giren öğrencilerin normal koşullarda çalışma fırsatı bulamayacakları şef ve solistlerle tanışma, paylaşımında bulunma ve hatta onlara eşlik edebilme ve beraber müzik yapabileme fırsatı sağlamaktadır.

Orkestraların konser programları incelendiğinde programda en çok yer alan solist çalgı/ses sırasıyla vokal (53), keman (50) ve piyanodur (43). DESO programlarında solist olarak en çok keman (20), vokal (19), piyanoya (11) yer verirken, BSO vokal (29), keman (28) ve piyanoya (27), HSO ise vokal (5) ve piyanoya (5) yer vermiştir. Konser programlarında solo çalgılarda çoğunlukla piyano ve kemanın öne çıktığı görülmektedir. Bunun sebebinin orkestra ve piyano veya keman için yazılan eser sayısının çoğunlukta olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Vokal eserlerinin de sayısal olarak fazla olduğu görülmekte ve bunun bir sebebinin repertuvarlarda çok sayıda opera eseri olmasının yanında opera eserlerinin bölümlerinin her birinin bağımsız bir eser gibi seslendirilebilmesi ve sonuç

olarak çok sayıda küçük eser ortaya çıkmış olmasıdır. Vokal eserlerindeki solist sayısının fazla olması ise opera eserlerinin önemli bir kısmında birden fazla solist yer alması ve eserlerin birden fazla solist için bestelenmiş olmasıdır.

Turneler gerçekleştirildiği şehirler ve o şehirlerde yaşayan insanlar için önemli bir kültür hizmetidir. Bununla beraber yurtdışı turneler kültürlerarası bir paylaşım fırsatı sunması açısından önem taşımaktadır. Turneler aynı zamanda yurt içi ve yurt dışında orkestranın tanınırlığı açısından da önem taşımaktadır. Burada ilginç bir nokta da Gomez-Vega ve Herrero-Prieto'nun (2019) çalışmalarında kültür politikası bakımından konunun irdelenmesi çerçevesinde gerek solistlerin davet edilebilmesi gerek turne konserlerinin düzenlenebilmesi gerekse festival katılımlarının gerçekleşmesinde orkestranın başarısının doğru orantılı olduğu belirtilmektedir. Bu çerçevede senfoni orkestralarına yönelik kamu desteğinin yanında, kültürel faaliyetleri destekleyerek imajını yükseltmek ve seçkinleştirmek isteyen özel kuruluşların sponsorluğunun da önemi kuşkusuzdur. İncelediğimiz üniversite orkestralarının bu bağlamda tamamen kendi kurumsal koşullarıyla yaşamlarını sürdürdükleri, turne faaliyeti gösterdiği, ünlü ve seyirci çekme ihtimali yüksek solistlerin dostluk ilişkileriyle daha çok orkestraya destek verdikleri görülmektedir. Bu bağlamda son derece önemli, kültürel ve sanatsal kalkınmaya destek veren üniversite senfoni orkestralarının kamu ve özel kuruluşlarca daha güçlü şekilde desteklenmesi hem bir ihtiyaç hem de bir zorunluluk olarak görülmelidir.

Kaynakça

- Albayrak, B. (2008). *Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrasının Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi sorusu* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Marmara Üniversitesi.
- Albayrak, B. & Sağlam, A. (2007). Bursa'da müzik öğretmenliği programında öğrenim görmekte olan öğrencilerin Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası'nın sanatsal ve akademik etkinliklerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2007, 9(2), 183-205.
- Andrew, C. (2015). Seeking talent for creative cities: the social dynamics of innovation, *Clarc University*, 91(2), 227-228. www.economicgeography.org
- Antep, E. (2017). *Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası: çoksesliliğin belgesel tarihi*. Elma Yayınevi.
- Bozkurt Ö. (1983). Senfoni orkestralarının örgütleniş ve yönetimi, *Amme İdare Dergisi*, 16(1), 47-59.
- Demirbatır, E. (2006). Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası'nın Bursa'nın sanatsal kültürel yaşamına katkıları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 71-88.
- Emilson, A. (2015). Design in the space between stories – design for social innovation and sustainability. Malmö Univ. Press.
- Erdem, A. R. (2005). Üniversitenin var oluş nedeni (üniversitenin misyonu). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 75-86.
- Erdem, A. R. (2013). Bilgi toplumunda üniversitenin değişen rolleri ve görevleri, *Yükseköğretim Dergisi*, 3(2), 109-120.
- Erkek, A. (2019). *Cumhurbaşkanlığı senfoni orkestrası 1980-2018 yılları arası konser programlarının incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.

- Gomez-Vega, M. & Herrero-Prieto, L. C. (2019). Measuring emotion through quality: evaluating the musical repertoires of Spanish symphony orchestras, *Journal of Cultural Economics*, (43), 211-245. <https://doi.org/10.1007/s10824-018-9337-1>
- Göğüş, M. İ. (1999). Başlangıçtan bugüne Bursa Bölge Senfoni Orkestrası. *Orkestra Dergisi*, (305), 18-23.
- Gül, C. A. (2015). *Senfoni orkestrasının başarısını etkileyen faktörler*. [Yayımlanmamış sanatta yeterlik tezi]. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Inoue, T. (2018). Western classical music in a non-western culture: The repertoires of Japanese professional orchestras in the twentieth century, *Poetics*, (2018), 13-25. <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2018.02.007>
- Ionescu, C. (2015). About the conceptualization of social innovation, *Theoretical and Applied Economics*, XXII (2015), 3(604), Autumn, 53-62.
- Kodak, E. (2006). Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası konserlerinde piyanonun yeri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(3).
- Minulescu, M. (2015). Is university capable to build resilience in students?, *Procedia social and behavioral sciences*, 180(2015), 1628-1631. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.02.317>
- Möhsünoğlu, A. (2017). Bilkent Senfoni Orkestrasının Türkiye’nin müzik hayatındaki rolü. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 2036-2045. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2017.17.32772-363990>
- Mulgan, G. (2006). The process of social innovation, *Innovations*, Spring 2006, 145-162. <http://www.mitpressjournals.org/doi/pdf/10.1162/itgg.2006.1.2.145>
- Pope, D. A. (2019). An analysis of the repertoire performed by youth orchestras in the United States, *ASTA – American String Teachers Association, String Research Journal*, 9, 35-49. <https://doi.org/10.1177/1948499219851378>
- Price, H., Yarbrough, C. & Kinney, M. (1990). Eminence of American composers: university faculty attitudes and symphony orchestra programming. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, Fall, 106(Fall, 1990), 37-47. <https://www.jstor.org/stable/40318861>
- NUO. (2021). European Network of University Orchestras: <https://enuo.eu/about-enuo/>
- Şen, Ç., Şen, E., Kurtaslan, Z. & Aydın, B. (2019). Müzik eğitimi anabilim dallarında orkestra/oda müziği dersi kapsamında hazırlanan konser repertuvarlarının incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 79, 69-82. http://www.ekevakademi.org/Makaleler/512365899_05%20Cagr%c4%b1%20SEN-Ebru%20SEN-Zafer%20KURTASLAN-Bahar%20AYDIN.pdf
- Tansuğ, F. & Toprak, G. (2018). İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası’nda orkestracı olma sürecine ilişkin bir inceleme. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 7/2018(46), 743-755. <https://www.idildergisi.com/makale/pdf/1526823970.pdf>
- Yusuf, S. (2009). From creativity to innovation. *Technology in Society*, 31 (2009) 1-8. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-4262>

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers: Bahar Aydın Almaç/First author % 40, Özlem Belkıs/Second author % 40, Ebru Güner Canbey/Third author % 20.
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).